

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

CURRICULUM

PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE

(copii de la naștere la 6 ani)

-2018-

„Educația este mișcarea din întuneric către lumină.”

(Allan Bloom)

Argumente în favoarea schimbărilor curriculare în educația timpurie

„Reformele educaționale parcurg diferite etape, cu momente de vârf sau de schimbări radicale, cu perioade intermediare, mai puțin vizibile, și cu perioade de consolidare a achizițiilor dobândite în etapele anterioare.”

(Potolea, D., Toma, S., Borzea, A., 2012)

O privire de ansamblu, orientată spre evoluția curriculumului în alte state, relevă dinamica politicilor în domeniu, exprimată prin schimbări, mai mult sau mai puțin periodice, prin actualizări și reforme, în funcție de mai multe variabile – idealul educațional, rezultatele unor cercetări, experimente sau studii, evoluția societăților respective, natura și amploarea schimbărilor urmărite.

Astfel, la nivel internațional, se vorbește de o „reformă continuă” sau de „permanentizarea” reformelor, ca urmare a schimbărilor axiologice, sociale, economice, tehnologice.

În România, atât politicile educaționale, cât și curriculumul național elaborat și aplicat în decursul ultimului deceniu exprimă o ritmicizare a schimbărilor și a ajustărilor, fapt care a condus la o evoluție în domeniu și, implicit, la o racordare a politicilor educaționale ale României cu politicile la nivel european.

Prezentul document își propune să realizeze o reactualizare și o restructurare a curriculumului național pentru educația timpurie, având ca bază mai multe argumente:

- necesitatea corelării cu prevederi și recomandări din documente promovate la nivel European, cu impact și cu implicații semnificative, cum ar fi: *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competentele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC); *Comunicarea Comisiei Europene și Concluziile Consiliului Uniunii Europene privind educația și îngrijirea timpurie: Să oferim copiilor noștri cel mai bun start pentru lumea de mâine* (2011/C/175/03), *A Quality Framework for Early Childhood Education and Care – Raportul Grupului de Lucru pentru Educație și Îngrijire Timpurie de la nivelul Comisiei Europene* (2014) etc.
- corelarea cu celelalte niveluri de învățământ, pentru realizarea coerenței la nivelul sistemului educațional românesc și pentru conturarea, alături de educația produsă la celelalte niveluri de învățământ, a „profilului de formare la nivel european”, structurat pe opt domenii de competență, pentru absolvenții învățământului obligatoriu;
- corelarea permanentă cu legislația în vigoare, îndeosebi cu prevederile care vizează domeniul educației timpurii din: *Legea educației naționale nr.1/2011*, cu modificările și completările ulterioare; *Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*, cu modificările și completările ulterioare, *Legea nr.263/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea creșelor*, cu modificările și completările ulterioare; *Hotărârea de Guvern nr.1252/2012 de aprobare a Metodologiei de organizare și funcționare a creșelor și a altor servicii de educație timpurie antepreșcolară*;

- atingerea țintelor și/sau implementarea unor măsuri din strategiile europene și naționale de referință pentru domeniul educației, respectiv: *Strategia Europa 2020*, *Strategia națională privind reducerea părăsirii timpurii a școlii* (HG nr.417/2015), *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei* (HG nr.383/2015); *Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului* (HG nr.1113/2014); *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2014-2020* (HG 18/14.01.2015); *Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 - 2020* (HG nr.418/2015), *Strategia națională pentru dezvoltare durabilă - Orizonturi 2013 – 2020 – 2030*;
- necesitatea unei abordări sistemice a educației timpurii, care înglobează, deopotrivă, educația antepreșcolară și educația preșcolară, evitându-se abordarea lor fragmentată, așa cum s-a întâmplat până acum;
- inițierea și adoptarea unor schimbări relevante, cu valoare constructivă, având la bază reușitele și progresele realizate până acum (datorită precedentului curriculum și demersurilor subsecvente – generalizarea învățământului preșcolar, promovarea obligativității acestuia și a avantajelor educației de la vârste fragede; investiția în infrastructura educațională; formarea cadrelor didactice și a celorlalți actori care intră în contact cu copilul preșcolar; promovarea și implementarea unor noi abordări educaționale etc.).

În documentul de politici educaționale – ***Repere pentru proiectarea și actualizarea Curriculumului național*** (IȘE, 2016), se menționează următoarele: *curriculumul pentru educația timpurie a copilului de la naștere până la 6 ani se fundamentează pe un set de finalități formulate în documentul de politici educaționale Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie (RFIDT, aprobate prin O.M. nr. 3851/2010). Acest document reprezintă un set de enunțuri care reflectă așteptările privind ceea ce ar trebui copiii să știe și să fie capabili să facă. Aceste așteptări sunt definite pentru a sprijini creșterea și dezvoltarea normală și deplină a copiilor de la naștere până la intrarea în școală. Conform documentului menționat, finalitățile educației timpurii au în vedere o abordare holistică, vizând cele cinci domenii ale dezvoltării copilului:*

- ✓ dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- ✓ dezvoltarea socio-emoțională;
- ✓ dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii;
- ✓ dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii;
- ✓ capacități și atitudini în învățare.

În acest context, noul curriculum pentru educația timpurie aduce o viziune îmbunătățită asupra educației pentru acest segment de vârstă, înglobată în conținutul programei, în *Metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie*, în scrisori metodice și recomandări, în ghiduri și îndrumătoare metodice avizate de minister, constituind un demers complex, care valorizează contribuțiile anterioare, experiența și practicile reușite în domeniul educației timpurii din România. Acesta se adresează tuturor cadrelor didactice, managerilor, factorilor de decizie, specialiștilor în domeniul educației timpurii – pedagogilor, psihologilor, consilierilor, cadrelor didactice din mediul academic, care asigură formarea inițială și continuă a cadrelor didactice pentru educația timpurie (prin grade didactice și prin programe, cursuri sau stagii de formare), precum și altor actori de la nivelul societății, cu rol important în educație.

Principii generale care stau la baza elaborării curriculumului specific

În construirea curriculumului pentru educația timpurie sunt respectate următoarele principii:

1. Centrarea pe învățare și dezvoltare
2. Orientarea spre formarea de competențe
3. Abordarea ludică a învățării (conceptualizarea sintagmei *învățare ludică*)
4. Flexibilizarea ofertei curriculare
5. Asigurarea continuității curriculare (pe verticală și pe orizontală)
6. Corelarea curriculumului cu aspecte ale realității (contextualizarea curriculară)
7. Abordarea integrată a curriculumului
8. Diferențierea-personalizarea curriculară
9. Valorificarea noilor tehnologii pentru susținerea învățării și dezvoltării
10. Selecția adaptată a conținuturilor și a activităților de învățare, cu focalizare nu doar pe ce se învață, ci și pe cum se învață
11. Valorizarea culturii și a tradițiilor naționale și promovarea principiilor interculturalității.

Profilul de formare al copilului care finalizează învățământul preșcolar

Profilul de formare al absolventului diferitelor niveluri de studiu reprezintă o componentă reglatoare a Curriculumului național. Acesta descrie așteptările exprimate față de copiii/elevii la sfârșitul fiecărui nivel al învățământului preuniversitar, prin raportare la: cerințele exprimate în Legea educației naționale, în alte documente de politică educațională și în studii de specialitate; finalitățile învățământului; caracteristicile de dezvoltare ale copiilor/elevilor. (http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/12/Profilul-de-formare-al-absolventului_final.pdf)

Dezvoltare cognitivă

- Operarea cu reprezentări matematice elementare (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare) în diferite contexte de învățare
- Utilizarea de informații despre mediul înconjurător și lume, prin observare, manipulare de obiecte și investigarea mediului
- Manifestarea curiozității pentru explorarea mediului natural și social
- Manifestarea interesului pentru utilizarea tehnologiei, conștientizând modul în care aceasta îmbunătățește și afectează viața

Dezvoltare socio-emoțională

- Implicarea adecvată în interacțiuni cu adulți și cu copii, prin manifestarea de inițiativă și aplicarea unor reguli simple de comunicare și relaționare
- Conștientizarea schimbărilor care se produc în sine și în mediu, prin identificarea unor diferențe și similarități
- Acceptarea unor responsabilități în cadrul diferitelor grupuri de apartenență
- Identificarea elementelor de bază privind identitatea personală (nume, vârstă, gen, aspect fizic, data și locul nașterii, adresa de domiciliu)
- Exersarea capacității de control al trăirilor emoționale, pozitive și negative
- Recunoașterea și împărtășirea trăirilor/emoțiilor proprii în relația cu ceilalți, în forme diferite

Dezvoltare fizică, a sănătății și igienei personale

- Participarea în mod regulat la activități fizice variate (jocuri de mișcare, alergare, dans, jocuri sportive)
- Utilizarea motricității fine a mâinilor și degetelor în contexte variate de activitate
- Utilizarea conștientă a simțurilor în interacțiunea cu mediul
- Manifestarea autonomă a unor deprinderi de păstrare a sănătății și a igienei personale
- Respectarea regulilor de comportament și de securitate personală în diferite situații

Dezvoltarea limbajului și a comunicării

- Exersarea capacității de pronunție corectă a sunetelor, cuvintelor
- Identificarea/recunoașterea unor sunete, litere, cuvinte; punerea în corespondență sunet-literă
- Formularea de mesaje simple în comunicarea cu ceilalți, cu respectarea unor reguli de bază de exprimare corectă
- Manifestarea interesului pentru a asculta povești sau a povesti, respectând succesiunea evenimentelor
- Manifestarea interesului pentru cărți și pentru citit

Dezvoltarea capacităților și atitudinilor în învățare

- Manifestarea curiozității și interesului privind schimbările/fenomenele/evenimentele din jur, pentru a experimenta și învăța lucruri noi
- Manifestarea inițiativei în interacțiuni și activități
- Demonstrarea capacității de concentrare și persistență în realizarea unor activități de învățare
- Manifestarea creativității în jocuri și activități zilnice

Planul de învățământ pentru educația timpurie

Planul de învățământ pentru educația timpurie este documentul școlar elaborat de Ministerul Educației Naționale (MEN), are caracter unic și obligatoriu pentru fiecare nivel de vârstă și tip de instituție de educație specifică perioadei aferente copilăriei timpurii. Documentul se prezintă sub formă schematică, cuprinzând toate activitățile de învățare pentru fiecare grupă și nivel de vârstă, numărul de ore aferente săptămânal fiecărei categorii de activități, pentru a putea asigura tuturor copiilor din toate unitățile antepreșcolare și preșcolare de stat și particulare din țară, acces la același tip de educație și șanse egale în dezvoltare și învățare.

Intervalul de vârstă	Tipuri de activități de învățare	Nr.ore de activități de învățare desfășurate cu copiii zilnic/tură	Numărul total de ore de activități de învățare/săptămână
0 – 18 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Rutine și tranziții	2 ½ h x 2 zile 3 h x 3 zile	14 h
	Activități tematice	10/15 min.	1 h
	TOTAL		25h
19 – 36 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 ½ h	12 ½ h
	Rutine și tranziții	2 h x 4 zile 2 ½ h x 1 zi	10 ½ h
	Activități tematice	20/25 min.	2 h
	TOTAL		25 h
37 – 60 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități de dezvoltare personală	2 h	10 h
	Activități pe domenii experiențiale	1 h	5 h
	TOTAL		25 h
61 – 72/84 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități de dezvoltare personală	1 ½ h	7 ½ h
	Activități pe domenii experiențiale	1 ½ h	7 ½ h
	TOTAL		25 h

NOTĂ:

- Tipurile de activități menționate în planul de învățământ sunt activități de învățare desfășurate cu întreaga grupă de copii sau pe grupuri mici, în decursul unei săptămâni.
- Prezentul plan de învățământ este valabil pentru toate tipurile de servicii de educație și îngrijire oferite copiilor de la naștere la 6 ani din unitățile de învățământ de stat, particulare și confesionale și în care activitățile se desfășoară în limba română, în limba minorităților naționale sau în limbi de circulație internațională.
- Planul de învățământ se aplică inclusiv în unitățile de educație timpurie care integrează copii cu dizabilități, caz în care se va acorda mai multă atenție așteptării unui răspuns din partea copilului, participării cu bucurie la activități alături de ceilalți etc. și mai puțin numărului de activități pe care acesta le desfășoară. Totodată, menționăm faptul că, în cazul grupelor din învățământul special sau special integrat, în afara acestor tipuri de activități, copiii beneficiază și de terapii specifice, care nu sunt contabilizate în acest plan de învățământ.
- Durata activităților poate varia, în funcție de particularitățile copiilor și, implicit, de interesul manifestat de grupul de copii/copil pentru acestea, de conținutul activităților, precum și în funcție de maniera de desfășurare. Recomandat este ca, pentru primul interval de vârstă, durata unei activități să fie de cel mult 5-10 minute, după care, pentru intervalele următoare, durata activității poate crește progresiv, până la 40 minute, în funcție de reperatele enumerate mai sus. De asemenea, este foarte important ca, cel puțin la primul interval de vârstă, indiferent de durata recomandată pentru desfășurarea unei activități, cadrul didactic să aștepte reacția copilului. În funcție de această reacție, va decide asupra duratei, modului de desfășurare și conținutului (spre exemplu: dacă grupul de copii nu reacționează suficient de bine sau nu dă semne că a înțeles textul scurt însoțit de imaginile/păpușile/marionetele pe care cadrul didactic le folosește, activitatea ar putea continua cu o imitare a personajelor (onomatopee, dialog, mișcare) sau cu o simulare „a plecării” acestora către alți copii, ca semn că activitatea s-a încheiat).
- Conform prevederilor **art. 262. din Legea educației naționale nr.1/2011**, cu modificările și completările ulterioare, *activitatea personalului didactic de predare se realizează într-un interval de timp zilnic de 8 ore, respectiv 40 de ore pe săptămână, și cuprinde: a) activități didactice de predare-învățare-evaluare și de instruire practică și examene de final de ciclu de studii, conform planurilor-cadru de învățământ; b) activități de pregătire metodică-științifică; c) activități de educație, complementare procesului de învățământ: mentorat, școală după școală, învățare pe tot parcursul vieții.*
- Programul zilnic de activitate efectivă cu copilul la grupă este **de 5 ore** pe zi, respectiv de 25 de ore pe săptămână.
- Activitatea personalului didactic de predare este completată **zilnic cu 3 ore de activitate de pregătire metodică-științifică**, în care se realizează: proiectarea curriculară, proiectarea și pregătirea activității zilnice, studiul individual, confecționarea materialului didactic, consemnarea observațiilor asupra copiilor în *Caietul de observații/Observator* și a progresului individual al copiilor în *Fișele de apreciere a progresului individual al copilului înainte de intrarea în clasa pregătitoare* (Anexa 5) sau în alte instrumente de monitorizare/înregistrare avizate de MEN, proiectarea activităților extrașcolare sau a unor activități din cadrul proiectelor educaționale derulate, amenajarea sau reorganizarea ambiantului educațional, organizarea de expoziții cu produse ale activității copiilor, conceperea unor fișe de lucru pentru copii, activități de consiliere a părinților, participări la cursuri de formare, la activități ale comisiei metodice, la întâlniri metodice, la schimburi de experiență, la activități în parteneriat cu familia sau cu alți parteneri educaționali etc.
- **O zi pe săptămână, cele 3 ore** de activitate de pregătire metodică-științifică vor fi desfășurate în instituția de învățământ. Acest lucru se va concretiza prin derularea unor întâlniri ale cadrelor didactice din aceeași instituție și/sau din aceeași comisie metodică, în care se va încuraja procesul de reflecție cu privire la demersul didactic desfășurat cu copiii: exemple de bune practici, vulnerabilități, găsirea unor soluții la problemele existente, diseminarea unor aspecte relevante însușite în cadrul cursurilor de formare, clarificarea unor aspecte legate de aplicarea strategiilor didactice, de integrare a unor conținuturi, de evaluare a demersului didactic și de adaptare la nevoile și interesele individuale ale copiilor etc. Activității metodice săptămânale desfășurate la nivelul unității de învățământ trebuie să i se acorde o deosebită importanță, întrucât conduce la crearea unei atmosfere efervescente, lucrative, la formarea unei viziuni unitare între membrii aceleiași colectiv didactic pe probleme educaționale, și, în cele din urmă, la construirea **etosului instituției de învățământ**.

Metodologia de aplicare a Planului de învățământ pentru educația timpurie

1. Planul de învățământ prezintă o **abordare sistemică**, asigurând continuitatea în cadrul celei mai importante perioade de dezvoltare din viața copilului și între ciclurile de educație antepreșcolară, preșcolară și primară.
2. **Intervalele de vârstă** (0 – 18 luni, 19 – 36 de luni, 37 – 60 de luni și 61 – 72/84 de luni), care apar în planul de învățământ, precum și **categoriile și numărul de activități** sunt rezultatul corelării realităților din sistem cu *Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani* și cu tendințele la nivel mondial în domeniu.
3. **Copilul este un subiect activ în procesul învățării**. Învățarea copilului se realizează în context social și emoțional, în interacțiune directă cu adultul (începând cu mama/tata și apoi cu cadrul didactic).
4. **Dezvoltarea copilului** este dependentă de ocaziile pe care i le oferă rutina zilnică, interacțiunile cu ceilalți, organizarea mediului și activitățile/situațiile de învățare, special create de adult.
5. **Copilul învață prin imitare, explorare și experiențe**, iar jocul îi permite practicarea acestora într-o modalitate naturală și, în același timp, atractivă, ținând vie curiozitatea copilului și dorința acestuia de cunoaștere.
6. **Jocul este activitatea fundamentală a copilului** pe care se sprijină toate tipurile de activități de învățare. El influențează întreaga conduită și prefigurează personalitatea în plină formare a acestuia. Jean Piaget a definit jocul ca „pol al exercițiilor funcționale în cursul dezvoltării individului”, deoarece acesta angajează plenar copilul, atât pe verticala, cât și pe orizontala activității psihice în general. Cercetările psihologice au scos în evidență numeroase elemente psihice care se formează prin intermediul jocului. Jocul apelează la capacitatea copilului de a lucra cu simboluri, semne ce sunt atribuite obiectelor, acțiunilor și faptelor, ce desemnează altceva decât sunt acestea în realitate. Copilul operează cu reprezentări în care investeste și afectivitate și rațiune. Esența jocului este concentrată în procesul de reflectare și transformare în plan imaginar a realității concrete, proces prin care devine posibilă și plăcută pătrunderea copilului într-o realitate complexă, pe care o cunoaște activ. Prin joc se afirmă eul copilului, personalitatea sa. Acesta contribuie la eliberarea și extinderea eului, asigurând satisfacerea unei game foarte largi de trebuințe, de la trebuințe cognitive de explorare, la cele de valorificare a potențialului de care dispune, de la trebuințe perceptorii și motorii, la trebuințe de autoexprimare în plan comportamental, totul în raport cu ansamblul vieții mintale și al adaptării intelectuale. La vârsta educației timpurii, jocul este printre puținele modalități de socializare a copilului. El deschide în fața „candidatului la umanitate” nu doar universul activității, ci și universul destul de variat al relațiilor interpersonale. Jocul oferă copilului posibilitatea de a-și apropia realitatea încojurătoare, de a-și însuși funcția socială a obiectelor, de a se integra și de a coopera eficient cu cei din jur. „Jocul nu este o distracție”, așa cum spune în cartea sa M. Nell, ci „este oportunitatea de dobândire de competențe” (2016, 18).
7. **Activitățile de învățare** (atât cele de la nivel antepreșcolar, cât și cele de la nivel preșcolar) reprezintă un ansamblu de acțiuni/secvențe de învățare cu caracter planificat, sistematic, metodic, intensiv, organizate și conduse de cadrul didactic și care conduc la formarea competențelor generale și a competențelor specifice prevăzute în *Curriculumul pentru educație timpurie*. Desfășurarea acestora necesită **coordonarea eforturilor comune ale celor trei parteneri** ai procesului de predare-învățare-evaluare, respectiv: **cadre didactice, părinți, copii**, dar și a colaboratorilor și partenerilor educaționali din comunitate, a căror implicare este la fel de importantă. În desfășurarea acestora, accentul va cădea

pe încurajarea inițiativei copilului, pe învățarea prin experimente și exersări individuale. Activitățile de învățare se desfășoară individual, în grupuri mici sau cu întreaga grupă de copii.

8. **Tipurile de activități de învățare** prezente în acest plan de învățământ sunt: (i) la nivel antepreșcolar – **Activități tematice, Rutine și tranziții, Jocuri și activități liber-alese** și (ii) – la nivel preșcolar - **Activități pe domenii experiențiale** (care pot fi activități integrate sau pe discipline), **Jocuri și activități liber-alese și Activități de dezvoltare personală**.
9. **Activitățile tematice** (nivel antepreșcolar) sunt: **Jocul** (mijloace de realizare: jocul cu jucăria, joc simbolic, joc senzorial, joc de construcție, joc didactic, joc cu nisip și apă, jocul imitativ etc.), **Activități artistice și de îndemânare** (mijloace de realizare: desen, pictură, modelaj, activități practice și gospodărești), **Activități de muzică și mișcare** (mijloace de realizare: audiții, jocuri muzicale, jocuri cu text și cânt, jocuri cu instrumente de percuție, cântecele, exerciții euritmice), **Activități de creație și de comunicare** (mijloace de realizare: povestiri, memorizări, lucrul cu cartea, citire de imagini, jocuri de cuvinte, jocuri verbal-imitative, exerciții onomatopice), **Activități de cunoaștere** (mijloace de realizare: observări, lecturi după imagini, activități matematice cu jucării și obiecte concrete, convorbiri cu și fără suport intuitiv, jocuri didactice, microexperimente) și **Activități în aer liber** (mijloace de realizare: plimbări, jocuri la nisipar, jocuri și întreceri sportive, utilizarea aparatelor de joacă adecvate vârstei).
10. **Activitățile pe domenii experiențiale** (nivel preșcolar) sunt activități integrate (vezi Anexa nr.5) sau pe discipline, desfășurate cu copiii în cadrul unor proiecte tematice sau în cadrul săptămânilor independente, planificate în funcție de temele mari propuse de curriculum, precum și de nivelul de vârstă și de nevoile și interesele copiilor din grupă. Mijloacele de realizare sunt jocul cu toate valențele și sub toate formele sale (liber, dirijat, inițiat de copii, sau inițiat de cadrul didactic, jocul didactic, logic, de perspicacitate, de creativitate, muzical, de mișcare etc.), povestirea, exercițiile cu material individual, experimentele, construcțiile, lectura după imagini, observarea, convorbirea, povestirile create de copii, memorizările, precum și alte mijloace, specifice didacticii, în funcție de nevoile educaționale ale copiilor preșcolari. Se vor avea în vedere toate domeniile experiențiale și asigurarea unui echilibru în planificarea mijloacelor de realizare a activităților zilnice și săptămânale.
11. Domeniile experiențiale sunt adevărate „câmpuri cognitive integrate” (L. Vlăsceanu) care transcend granițele dintre discipline și care, în contextul dat de prezentul curriculum, se întâlnesc cu domeniile tradiționale de dezvoltare a copilului, respectiv: domeniul psihomotoric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional, domeniul cognitiv. Domeniile experiențiale cu care operează prezentul curriculum și disciplinele asociate acestora sunt următoarele:
  - a. **Domeniul limbă și comunicare**, care acoperă stăpânirea exprimării orale și scrise, ca și abilitatea de a înțelege comunicarea verbală și scrisă. Se apreciază că prin ascultare și exprimare în situații de grup, preșcolarii devin capabili să exploreze experiențele altor persoane și să-și extindă astfel propriul repertoriu de experiențe semnificative. Se urmărește ca aceștia să vorbească și să se exprime cu încredere, clar și fluent, utilizând modalități de exprimare adecvate pentru diferite categorii de auditoriu. Se recomandă ca toate instituțiile de învățământ preșcolar să furnizeze contexte în care preșcolarii să se poată exprima și să utilizeze activ mijloacele de comunicare. Din această perspectivă, se apreciază că studiul operelor literare specifice vârstei rafinează gândirea și limbajul acestora, extinde capacitatea lor de a înțelege situații interpersonale complexe și aduce o contribuție importantă la dezvoltarea capacităților de evaluare. Tot în cadrul acestui domeniu, includem și primul contact al copilului cu o limbă străină sau regională. În acest sens, copilul va fi obișnuit sistematic să asculte sonoritatea specifică limbii studiate, să o recunoască, să reproducă ritmul, fonemele și intonația (atenție, el este sensibil la particularitățile limbii necunoscute, cum ar fi: succesiunea silabelor accentuate sau neaccentuate, ritmul.... etc.). De asemenea, copilul va fi ajutat să învețe cuvinte care să îi permită

să vorbească despre el însuși și despre mediul înconjurător, care să îi faciliteze relații/contacte sociale simple cu vorbitorii nativi ai limbii respective și care să îl ajute să participe oral la viața/activitatea din clasă/comunitate. Activitățile cele mai potrivite pentru această învățare sunt: o memorarea de cuvinte/ propoziții, cântece și jocuri muzicale; o imitarea ritmurilor diferite, acompaniind frazele auzite și repetate cu o tamburină; o jocuri de limbă. Astfel, copilul va fi încurajat/stimulat să învețe și câteva elemente ale culturii țării/regiunii respective (istoria locurilor, creații artistice specifice, mâncăruri, activități tradiționale etc.).

- b. **Domeniul științe**, care include atât abordarea domeniului matematic prin intermediul experiențelor practice, cât și înțelegerea naturii, ca fiind modificabilă de ființele umane cu care se află în interacțiune. Astfel, se consideră necesar ca preșcolarul să fie pus în contact cu domeniul matematic prin jocuri dirijate cu materiale, cum ar fi nisipul sau apa, sau prin simularea de cumpărături în magazine. În această manieră, vor putea fi dezvoltate reprezentările acestora cu privire la unele concepte, cum ar fi: volum, masă, număr și, de asemenea, ei vor putea fi implicați în activități de discriminare, clasificare sau descriere cantitativă. Dezvoltarea capacităților de raționament, inclusiv de raționament abstract, va fi încurajată în conexiune cu obiecte și activități familiare în sala de grupă sau la domiciliul copiilor. Este considerată deosebit de semnificativă concretizarea ideilor matematice în experimente, utilizarea lor împreună cu alte concepte și elemente de cunoaștere pentru rezolvarea de probleme, pentru exprimarea unor puncte de vedere, pentru creșterea clarității sau relevanței unor mesaje. De asemenea, este de dorit ca domeniul să nu îngreudească copilul doar la contextul disciplinelor matematice, ci să-i ofere posibilitatea de a explora și contexte ale unor alte componente curriculare, oriunde apar elemente, cum ar fi: generarea unor desene geometrice, scheme, estimarea unor costuri, planificarea unor activități, cuantificarea unor rezultate, analiza proporțiilor unei clădiri etc. Abilități și competențe asociate demersurilor de investigație științifică, cum ar fi observarea, selectarea elementelor semnificative din masa elementelor irelevante, generarea de ipoteze, generarea de alternative, conceperea și realizarea de experimente, organizarea datelor rezultate din observații, pot fi dobândite de copiii preșcolari atunci când sunt puși în contact cu domeniul cunoașterii naturii, prin activități simple, cum ar fi: observarea unor ființe/plante/animale/obiecte din mediul imediat apropiat, modelarea plastilinei (putând face constatări privind efectul temperaturii asupra materialului), confecționarea sau jocul cu instrumente muzicale simple, aplicarea unor principii științifice în economia domestică (ex. producerea iaurtului) sau prin compararea proprietăților diferitelor materiale. Totodată, preșcolarii pot fi încurajați să efectueze experimente, să utilizeze în condiții de securitate diferite instrumente sau echipamente, să înregistreze și să comunice rezultatele observațiilor științifice, să utilizeze diferite surse de informare, să rezolve probleme, să caute soluții, să sintetizeze concluzii valide.
- c. **Domeniul om și societate**, care include omul, modul lui de viață, relațiile cu alți oameni, relațiile cu mediul social, ca și modalitățile în care acțiunile umane influențează evenimentele. Domeniul are o extindere și către contexte curriculare care privesc tehnologia, în sensul abordării capacităților umane de a controla evenimentele și de a ordona mediul. Tehnologia este cea care face ca productivitatea muncii să crească, astfel încât membrii comunității să-și poată procura produse mai multe, mai ieftine și de mai bună calitate. De aceea, se apreciază că preșcolarii pot fi puși în contact cu acest domeniu prin manipularea unor materiale și executarea unor lucrări care țin de domeniul abilităților practice, prin constatarea proprietăților materialelor, prin selecția unor materiale în funcție de caracteristicile lor, prin constatarea că materialele pot avea și calități estetice, cum ar fi textura, culoarea sau forma etc. De asemenea, în cadrul acestui domeniu se dorește ca preșcolarii să înțeleagă ființele umane angrenate în construirea propriului viitor și propriei lumi, trăind viața de zi cu zi. Totodată, este important ca preșcolarii să înțeleagă faptul că situațiile prezente își au originile în situații din trecut, să observe similarități sau diferențe între oameni sau evenimente, să își imagineze viața în alte perioade istorice. Se consideră necesar ca introducerea unor concepte sau dezvoltarea

unor abilități de ordin general să utilizeze ca puncte de plecare experiențele personale ale copiilor. Din acest punct de vedere, ei vor fi încurajați să se angajeze în explorarea activă, din punct de vedere uman și social, a zonei sau cartierului în care locuiesc. Familiile acestora, mediul fizic, uman și social pot fi utilizate ca resurse de învățare. Pe de altă parte, textul literar, imaginile și alte materialele audio-vizuale pot fi utilizate ca surse de informare. În abordarea acestui domeniu se pleacă și de la premisa că instituția preșcolară reprezintă un context utilizabil pentru coordonarea principiilor și acțiunilor morale. Astfel, copiii vor înțelege mult mai ușor concepte precum dreptatea, echitatea, bunătatea, adevărul etc., atunci când le vor putea observa concretizate în acțiunile adulților cu care vin în contact. De asemenea, dezvoltarea unor conduite consistente cu principiile morale va fi favorizată de observarea și discutarea de către copii a unor probleme morale, de exersarea lor în jocuri libere sau dirijate și de studierea și dezbaterăa unor opere literare specifice vârstei.

- d. **Domeniul estetic și creativ**, care acoperă abilitățile de a răspunde emoțional și intelectual la experiențe perceptive, sensibilitatea față de diferitele niveluri de manifestare a calității, aprecierea frumosului și a adecvării produselor realizate la scopul pentru care au fost create. Experiențele și trăirile caracteristice presupun explorarea trăirilor afective, ca și a proceselor de a construi, compune sau inventa. Prin intermediul unor asemenea experiențe, copiii acumulează cunoștințe și abilități, ca și o sporită receptivitate perceptivă, care le va permite să reacționeze de o manieră personală la ceea ce văd, aud, ating sau simt. Aceste experiențe pot fi prezente în orice componentă curriculară, dar cu deosebire în contextul acelor discipline care solicită răspunsuri personale, imaginative, emoționale și uneori acționale la stimuli (vezi muzica, activitățile artistico-plastice, drama, euritmia etc.).
  - e. **Domeniul psiho-motric**, care acoperă coordonarea și controlul mișcărilor corporale, mobilitatea generală și rezistența fizică, abilitățile motorii și de manipulare de finețe, ca și elemente de cunoaștere, legate mai ales de anatomia și fiziologia omului. Activitățile prin care preșcolarii pot fi puși în contact cu acest domeniu sunt activitățile care implică mișcare corporală, competiții între indivizi sau grupuri, având ca obiect abilități psihomotorii, ca și activitățile care pot avea drept rezultat o mai bună suplețe, forță, rezistență sau ținută.
12. **Jocurile și activitățile liber-alese** sunt cele pe care, de regulă, copiii și le aleg și care îi ajută să socializeze în mod progresiv și să se inițieze în cunoașterea lumii fizice, a mediului social și cultural căruia îi aparțin, a matematicii, comunicării, a limbajului citit și scris etc. Ele se desfășoară pe grupuri mici, în perechi și chiar individual (vezi Anexa nr.3) și pot fi abordate, în manieră integrată, cu activitățile tematice/pe domenii experiențiale și cu activitățile de dezvoltare personală. Reușita desfășurării jocurilor și a activităților liber-alese depinde, în mare măsură, de modul în care este organizat și conceput **mediul educațional**. Acesta trebuie să stimuleze copilul, să-l ajute să se orienteze, să-l invite la acțiune. Materialele care se vor regăsi zilnic în zonele/centrele/colțurile deschise nu trebuie să fie aleatorii, ci atent alese, în strânsă corelare cu tema săptămânii sau cu tema proiectului aflat în derulare. Astfel, dacă este vorba de activități desfășurate în sala de grupă, cadrul didactic va acorda o atenție deosebită organizării spațiului în centre, cum ar fi: **Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol, Construcții, Știință, Arte, Nisip și apă** și altele. Organizarea acestor centre se va face ținând cont de resursele materiale, de spațiul existent și de nivelul de vârstă al copiilor. În funcție de spațiul disponibil, cadrul didactic poate deschide toate centrele sau cel puțin **trei centre de activitate**, în care pregătește zilnic „oferta” pentru copii, astfel încât aceștia să aibă posibilitatea să **aleagă** locul de învățare și joc, în funcție de disponibilitate și nevoi. **Copiii trebuie să se bucure de mobilitate și de libertatea de opțiune.**

Tema **Jocurilor și activităților liber-alese** poate fi dată sub o formă generică și comună tuturor centrelor deschise sau se pot stabili teme diferite pentru fiecare centru de activitate, aspect ce rămâne la latitudinea cadrului didactic. În ambele situații, tema și conținutul acestor activități se

realizează simultan, corelându-se cu celelalte activități din programul zilei și cu tema proiectului aflat în derulare, având în atenție atingerea obiectivelor planificate.

În cadrul jocurilor și activităților liber-alese, actualul plan de învățământ alocă zilnic un timp de cel puțin 30 de minute **jocului liber**. În această perioadă, în care copiii pot să-și aleagă jocul și jucăria preferate, pot să analizeze/exploreze obiecte/mecanisme/fenomene/idei de care se simt atrași, pot comunica și împărtăși impresii cu colegii etc., cadrele didactice au ocazia să îi observe atent și să consemneze aspecte ale jocurilor, preferințelor și acțiunilor libere ale copiilor, care să le sprijine atât în procesul de cunoaștere, cât și în cel de modelare sau facilitare a dezvoltării optime a copiilor.

Pentru jocurile și activitățile alese desfășurate în afara clasei (outdoor), o atenție specială va fi acordată atât organizării și amenajării curții de joc, cât și siguranței pe care o oferă copiilor spațiul respectiv și dotările existente. De asemenea, în funcție de spațiul ales pentru desfășurarea activităților outdoor, care poate fi și în afara instituției școlare (parc, crâng, pădure, pajiște, fermă, gospodăria bunicilor etc.), va fi acordată atenția cuvenită adecvării jocului și explorării la condițiile oferite de acesta.

Important:

- Jocurile și activitățile liber-alese se desfășoară simultan și nu succesiv.
- Nu se așteaptă sosirea tuturor copiilor la grădiniță pentru a se putea începe activitatea pe centre.
- Nu este obligatoriu ca fiecare copil să parcurgă zilnic toate sectoarele/centrelor deschise.
- Activitățile de acest tip nu se desfășoară frontal.
- Este necesar a se valorifica această importantă etapă din programul zilnic, pentru a se desfășura activități individuale, în perechi și cu grupuri mici de copii.

13. **Activitățile de dezvoltare personală** de la nivel preșcolar includ **rutinele, tranzițiile** (care se află și la nivelul antepreșcolar), **o parte a activităților liber-alese din perioada dimineții** (când este încurajată explorarea individuală a unui subiect de care este interesat copilul), **activitățile de dezvoltare a înclinațiilor personale/predispozițiilor/aptitudinilor** din perioada după-amiezii (pentru grupele de program prelungit sau săptămânal – nivel preșcolar), inclusiv activitățile opționale și extrașcolare.
14. **Rutinele** sunt activitățile-reper după care se derulează întreaga activitate a zilei. Ele acoperă nevoile de bază ale copilului și contribuie la dezvoltarea globală a acestuia. Rutinele înglobează, de fapt, activități de tipul: *sosirea copilului, întâlnirea de dimineață, micul dejun, igiena – spălatul și toaleta, masa de prânz, somnul/perioada de relaxare de după-amiază, gustările, plecarea* și se disting prin faptul că se repetă zilnic, la intervale aproximativ stabile, cu aproape aceleași conținuturi. La întâlnirea de dimineață, accentul va cădea, printre altele (salutul, mișcările de înviorare/masajul sau mângâierea – în cazul copiilor foarte mici și în cazul copiilor agitați sau triști, efectuarea prezenței, calendarul naturii), în

funcție de vârsta copilului, pe: autocunoaștere, empatie, dezvoltarea abilităților de comunicare și de relaționare, luarea deciziilor, încurajarea alegerilor și rezolvarea conflictelor.

15. **Tranzițiile** sunt activități de scurtă durată, care fac *trecerea de la momentele de rutină la activități de învățare, de la o activitate de învățare la alta*, în diverse momente ale zilei. Mijloacele de realizare ale acestui tip de activitate variază foarte mult, în funcție de vârsta copilului, de contextul momentului și de competențele cadrului didactic. În acest sens, ele pot lua forma unei activități desfășurate în mers ritmat, a unei activități care se desfășoară pe muzică sau în ritmul dat de recitarea unei numărători sau a unei frământări de limbă, a unei activități în care se execută, concomitent cu momentul de tranziție respectiv, un joc cu text și cânt cu anumite mișcări cunoscute deja de copii etc.
16. **Activitățile desfășurate în perioada după-amiezii** includ: activități recuperatorii și ameliorative pe domenii experiențiale (din categoria ADE), activități recreative, de cultivare și dezvoltare a înclinațiilor personale/predispozițiilor/aptitudinilor (din categoria ADP) și activități liber-alese. Acestea respectă ritmul propriu de învățare al copilului și aptitudinile individuale și sunt corelate cu tema săptămânală/tema proiectului și cu celelalte activități din programul zilei.
17. **Programul anual de studiu** și pentru nivelul antepreșcolar și pentru nivelul preșcolar se va organiza în jurul a șase mari teme (teme de integrare curriculară) *Cine sunt/ suntem?, Când, cum și de ce se întâmplă?, Cum este, a fost și va fi aici pe pământ?, Cine și cum planifică/organizează o activitate?, Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim? și Ce și cum vreau să fiu?* (ordinea prezentării nu are o succesiune obligatorie și nu are nicio legătură cu momentul din anul școlar când pentru o temă sau alta se pot derula cu copiii, îndeosebi cu preșcolarii, diferite proiecte tematice). Pentru intervalul de vârstă 0-3 ani, ca și pentru nivelul 3-5 ani, nu este obligatoriu să se parcurgă toate cele șase teme pe parcursul unui an școlar. În acest context, cadrul didactic se poate opri la cel puțin 2 teme anuale (pentru nivelul antepreșcolar) și, respectiv, cel puțin 4 teme anuale (pentru nivelul preșcolar), în funcție de nivelul grupei și de elementele de competență avute în vedere. În situația grupelor cu copii de 5-6 ani se recomandă parcurgerea tuturor celor 6 teme anuale de studiu.
18. Pornind de la aceste teme, **anual, pe grupe de vârstă, se stabilesc proiectele/activitățile tematice** (vezi Anexa nr.6) care urmează a se derula cu copiii.
19. Într-un an școlar, la nivelul preșcolar, se pot derula cu copiii **maximum 7 proiecte tematice** cu o durată maximă de 5 săptămâni/proiect sau un număr mai mare de proiecte de mai mică amploare (ceea ce este recomandat), variind între 1-3 săptămâni, în funcție de complexitatea temei abordate și de interesul copiilor pentru tema respectivă. De asemenea, pot exista și săptămâni în care copiii nu sunt implicați în nici un proiect, dar în care sunt stabilite teme săptămânale independente, de interes pentru ceea ce copiii vor să studieze. Totodată, pot exista și proiecte de o zi (teme concurente) și/sau proiecte transsemestriale. Pentru nivelul antepreșcolar se recomandă abordarea tematică săptămânală.
20. **În medie**, pentru toate cele patru intervale de vârstă, **o activitate cu copiii durează între 5 și 40 de minute** (de regulă, 5-10 minute la nivel antepreșcolar și până la 40 minute la grupa mare, nivel preșcolar). În funcție de nivelul grupei, de particularitățile individuale ale copiilor din grupă, de conținuturile și obiectivele propuse la activitate, cadrul didactic va decide care este timpul efectiv necesar pentru desfășurarea fiecărei activități. Activitățile integrate derulate cu copiii preșcolari pot avea o durată care depășește intervalul recomandat, în contextul în care cadrul didactic planifică cu atenție, pe parcursul acestora, momentele de tranziție și rutină.

21. **Numărul de activități zilnice**, precum și numărul de activități dintr-o săptămână desfășurate cu copiii variază în funcție de tipul de program ales de părinți (program normal – 5 ore sau program prelungit/săptămânal – 10 ore) și în funcție de intervalul de vârstă al copiilor.
22. Pentru grupele de vârstă cuprinse în intervalul **de la naștere la 6 ani**, tipurile de activități desfășurate cu copiii vor viza **socializarea copilului** (comunicare, familiarizare, integrare, colaborare, cooperare, negociere, luarea deciziilor în comun etc.), **obținerea treptată a unei autonomii personale**, precum și **pregătirea pentru viața socială** (parte a acesteia fiind și pregătirea pentru școală).
23. Cadrele didactice consultă **Programul zilnic** (cu reperele orare)¹ stabilit de Ministerul Educației Naționale în procesul de definitivare și aprobare a Programului zilnic din cadrul *Regulamentului de ordine interioară*.
24. **În programul zilnic este obligatoriu să existe cel puțin o activitate sau un moment/secvență de mișcare** (*joc de mișcare cu text și cânt, activitate de educație fizică, moment de înviorare, întreceri sau trasee sportive, plimbare în aer liber etc.*). Totodată, cadrul didactic va avea în vedere expunerea copiilor la factorii de mediu, ca o condiție pentru menținerea stării de sănătate și de călire a organismului și va scoate copiii în aer liber, cel puțin o dată pe zi, indiferent de anotimp (mențiuni clare și explicite legate de acest aspect vor fi trecute în *Contractele educaționale* care se încheie cu părinții).
25. Întreaga activitate didactică a cadrului didactic se înregistrează în documentul juridic *Condică de evidență a activității didactice din educația timpurie*
26. **Portofoliul profesional al cadrului didactic** conține toate documentele și materialele pe care le utilizează cadrul didactic, respectiv:
  - a. scenariile de activitate și proiectele didactice;
  - b. proiectele tematice (cf. prevederilor din prezenta metodologie);
  - c. caracterizarea grupei (la începutul anului școlar, după etapa de evaluare inițială a copiilor din grupă) și rapoartele de apreciere a progreselor copiilor la sfârșitul semestrului I și la sfârșitul anului școlar;
  - d. caietul de observații privind progresele copiilor;
  - e. fișele de apreciere a progresului individual al copilului înainte de intrarea în clasa pregătitoare (Anexa 5);
  - f. planificarea și documentarea activităților derulate pentru dezvoltare profesională, pentru activitatea cu părinții, pentru activitatea cu școala, pentru activitățile extracurriculare;
  - g. materialele didactice confecționate, fișe de lucru și de evaluare, modele de lucrări artistico-plastice și practice;
  - h. proiecte educative, protocoale de colaborare, studii de specialitate;
  - i. portofoliile copiilor.
27. **Proiectele și programele educaționale** (locale, județene, naționale, internaționale), la care a aderat unitatea de învățământ sau cadrul didactic, conțin seturi de acțiuni planificate pe o durată determinată de timp, care să conducă la formarea unor competențe. Întrucât acestea trebuie realizate într-o secvență logică, pentru a forma competențele prestabilite, planificarea acestora va ține cont de corelarea cu celelate activități desfășurate cu copiii și de evitarea supraîncărcării. Se recomandă ca fiecare cadru didactic să desfășoare activități în cel puțin un program/proiect educațional național sau județean, specific nivelului preșcolar, în funcție de oportunitățile identificate.

---

¹ Vezi Anexa 3

28. Activitățile care privesc **educația rutieră, educația ecologică, educația pentru sănătate, educația culturală, educația religioasă, educația financiară, educația pentru valori, drepturile copilului** intră în categoria activităților liber-alese, după cum pot intra, la fel de bine, și în categoria activităților de dezvoltare personală și/sau a activităților pe domenii experiențiale; totul depinde de tipul și tema acestor activități și de cât de bine se corelează cu tema proiectului sau cu tema săptămânală. Spre exemplificare: uneori există posibilitatea să introducem o temă din aceste domenii la *Întâlnirea de dimineață*, dacă se leagă de un eveniment relatat de copii (spre exemplu: dacă un copil a auzit de un incendiu izbucnit în sat sau în vecini și aduce în discuție acest eveniment, considerăm că atunci este momentul potrivit pentru a face educație PSI) sau dacă educatoarea găsește un pretext sau se folosește de un anumit eveniment/întâmplare pentru a aduce în atenția copiilor un nou proiect (exemplu: în drum spre grădiniță, educatoarea întâlnește mai multe persoane care cultivă flori în grădină, în fața blocului/casei etc.; discută cu copiii despre acest lucru și propune derularea unui proiect cu tema „Flori de primăvară”).
29. **Activitățile extrașcolare** se vor planifica și desfășura lunar, cu participarea părinților și a altor parteneri educaționali din comunitate (autorități locale, biserică, poliție, agenți economici, ONG-uri etc.).
30. **Activitatea opțională** intră în norma cadrului didactic și i se acordă o plajă orară de 0-1 activitate/săptămână. Activitățile opționale intră în categoria activităților de învățare, respectiv a celor de dezvoltare personală și se includ în programul zilnic al copilului în grădiniță. Programa unei activități opționale poate fi elaborată de educatoare și, în acest caz, va fi avizată de inspectorul de specialitate sau poate fi aleasă din oferta de programe opționale avizate de MEN sau de ISJ. Activitățile opționale se desfășoară în conformitate cu prevederile legale în vigoare.
31. Pentru încurajarea studiului limbilor străine, în această perioadă de dezvoltare a copilului, educatoarele pot face apel la abilitățile dobândite și atestate/certificate în perioada formării inițiale/continue și pot utiliza o serie de resurse specifice existente pe piața auxiliarelor didactice. De exemplu, se poate utiliza metoda CLIL (Content and Language Integrated Learning). Un alt exemplu este curriculumul special dezvoltat de o echipă de cadre didactice din România participante la proiectul Erasmus+ *Bilingual Education: a step ahead* (2015).
32. **Activitatea de consiliere și orientare** susținută de cadrele didactice, în parteneriat cu consilierul școlar din CJRAE (dacă este posibil) și desfășurată săptămânal, în baza O.M. nr. 5132/2009 și Precizărilor MEN nr. 46267/28.09.2010, necesită o proiectare anticipată pentru perioade mai mari de timp (un semestru sau pentru intervalul dintre o vacanță și alta), pentru a asigura o comunicare constantă, promptă și eficientă cu părinții. Cadrul didactic trebuie să-și anticipeze atent această activitate, în corelare cu tema propusă. Pentru aceasta, se recomandă ca fiecare cadru didactic să elaboreze un portofoliu care să conțină materiale-suport pentru temele de consiliere – concepute sau preluate din diverse surse (valide și relevante). În același timp, fiecare cadru didactic va răspunde întrebărilor și solicitărilor uzuale ale părinților, chiar dacă acestea nu se încadrează în tema planificată. În situația în care tema propusă de părinți nu poate fi soluționată atunci când a fost formulată, din cauze variate (informații insuficiente, context educațional neadaptat etc.), cadrul didactic anunță părintele/părinții că se va documenta și va furniza răspunsurile solicitate la o dată anunțată.

Programa pentru educația timpurie – structura curriculară și modelul de proiectare curriculară promovat

Programa școlară pentru educația timpurie valorizează paradigma curriculară centrată pe competențe și fundamentează demersurile educaționale pe copil și pe activitatea de învățare a acestuia, respectiv pe dobândirea unor comportamente care să asigure premisele constituirii unor competențe specifice și, ulterior, a competențelor generale.

Operarea cu competențe specifice și competențe generale prezintă următoarele avantaje majore:

- oferă un grad ridicat de precizie în descrierea comportamentelor urmărite;
- evidențiază caracterul integrat al competențelor;
- subliniază necesitatea proiectării unei succesiuni de evenimente didactice care duc la formarea și dezvoltarea competențelor în sine;
- promovează o învățare cu un profund caracter inductiv (pornind de la comportamente observabile și măsurabile, la competențe specifice și, ulterior, competențe generale bine definite).

Axa Programei pentru educația timpurie o constituie: domeniile de dezvoltare – competențe generale – competențe specifice– exemplele de comportamente – exemplele de activități de învățare.

Valorificând această axă, cadrul didactic practician va realiza derivările pedagogice necesare și, pornind de la domeniile de dezvoltare vizate în **Curriculumul pentru educația timpurie** și detaliate în **Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea copilului de la naștere la 7 ani**:

- va selecta competențele generale și competențele specifice, pe care le va urmări;
- va transfera competențele generale și competențele specifice în practica didactică și le va „operaționaliza” prin conceperea unor situații de învățare adecvate.

Domeniile de dezvoltare

Domeniile de dezvoltare sunt diviziuni convenționale, necesare din rațiuni pedagogice, pentru asigurarea dezvoltării plenare, complexe și pentru observarea evoluției copilului.

Între toate domeniile de dezvoltare există dependențe și interdependențe, astfel că fiecare achiziție dintr-un domeniu influențează semnificativ progresele copilului în celelalte domenii. De exemplu, când copilul învață să meargă, chiar dacă în cea mai mare parte este implicat domeniul fizic, cel al motricității grosiere, copilul este implicat și din punct de vedere al receptării semnalelor auditive (dezvoltare senzorială) și din punct de vedere al dezvoltării socio-emoționale, prin interacțiunea cu adultul, precum și din punct de vedere al limbajului (receptează și transmite mesaje orale). Adultul comunică cu el în acel moment, îi transmite emoții, îl încurajează, îi zâmbește, iar copilul înțelege mesajul și simte susținerea adultului, simte siguranța. De asemenea, când copilul încearcă să povestească ceva, în cea mai mare parte este implicat domeniul *Dezvoltarea limbajului și a comunicării*, dar copilul este implicat și socio-emoțional, pentru că urmărește reacțiile celorlalți și învață semnificația acestora, gesticulează (motricitate fină) sau se manifestă chiar prin mișcări largi (motricitate grosieră), uneori inventând cursul narativ sau problematizând cursul narativ (dezvoltare cognitivă). În fine, când experimentează, execută mișcări de motricitate fină, copilul este implicat din punct de vedere senzorial, stabilește relații de cauzalitate, trăiește emoții și descoperă ce poate și ce nu poate să facă (își construiește imaginea de sine), sau simte dacă are nevoie de ajutorul unui alt copil sau adult (dezvoltare socio-emoțională).

De aceea, domeniile de dezvoltare devin, pe parcursul primilor ani de viață organizată în mediul formal din creșă și din grădiniță, instrumente pedagogice esențiale pentru a realiza individualizarea educației și a învățării, dând posibilitatea de a identifica atât predispozițiile, cât și înclinațiile cu care copilul a venit pe lume, „interesele” sale sau, mai bine spus, domeniile, secvențele, aspectele sau elementele mediului social și natural de care este atras și față de care își manifestă curiozitatea, precum și dificultățile pe care la întâmpină fiecare în parte, pe parcursul dezvoltării timpurii.

Cele cinci domenii de dezvoltare sunt:

A. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE – cuprinde o gamă largă de deprinderi și abilități (de la mișcări largi, cum sunt săritul, alergarea, până la mișcări fine de tipul realizării desenelor sau modelarea), dar și coordonarea, dezvoltarea senzorială, alături de cunoștințe și abilități referitoare la îngrijire și igienă personală, nutriție, alte practici de menținere a sănătății și spațiului securității personale.

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ – vizează debutul vieții sociale a copilului, capacitatea lui de a stabili și menține interacțiuni cu adulți și copii. Interacțiunile sociale mediază modul în care copiii se privesc pe ei înșiși și lumea din jur. Dezvoltarea emoțională vizează îndeosebi capacitatea copiilor de a-și percepe și exprima emoțiile, de a înțelege și răspunde emoțiilor celorlalți, precum și dezvoltarea conceptului de sine, crucial pentru acest domeniu. În strânsă corelație cu conceptul de sine se dezvoltă imaginea despre sine a copilului, care influențează decisiv procesul de învățare.

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI FAȚĂ DE ÎNVĂȚARE – se referă la modul în care copilul se implică într-o activitate de învățare, modul în care abordează sarcinile și contextele de învățare, precum și la atitudinea sa în interacțiunea cu mediul și persoanele din jur, în afara deprinderilor și abilităților menționate în cadrul celorlalte domenii de dezvoltare.

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI PREMISELE CITIRII ȘI SCRIERII – vizează dezvoltarea limbajului (sub aspectele vocabularului, gramaticii, sintaxei, dar și al înțelegerii semnificației), a comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală și scrisă, nonverbală și verbală) și preachițiile pentru scris-citit și însoțește dezvoltarea în fiecare dintre celelalte domenii.

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII – a fost definită în termenii abilității copilului de a înțelege relațiile dintre obiecte, fenomene, evenimente și persoane, dincolo de caracteristicile lor fizice. Domeniul include abilitățile de gândire logică și rezolvare de probleme, cunoștințele elementare matematice ale copilului și cele referitoare la lume și mediul înconjurător.

I. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

Nr. Crt.	COMPETENȚE GENERALE	COMPETENȚE SPECIFICE
1.	<i>Utilizarea motricității grosiere și a motricității fine în contexte de viață familială</i>	1.1. Coordonarea mușchilor în desfășurarea unor activități diversificate, specifice vârstei copiilor 1.2. Participarea la activități fizice variate, adecvate nivelului de dezvoltare al copiilor 1.3. Utilizarea mâinilor și a degetelor pentru realizarea de activități variate
2.	<i>Valorificarea conduitei senzorio-motorii, pentru orientarea mișcării</i>	2.1. Utilizarea simțurilor (văzul, auzul, simțul tactil, mirosul etc.) în interacțiunea cu mediul apropiat. 2.2. Orientarea în spațiu pe baza simțurilor.
3.	<i>Optimizarea sănătății (a nutriției, a îngrijirii, a igienei personale) și a practicilor privind securitatea personală</i>	3.1. Exersarea unor principii de bază specifice unei alimentații sănătoase 3.2. Formarea deprinderilor de păstrare a igienei personale 3.3. Însușirea abilităților de autoprotecție față de obiecte și situații periculoase 3.4. Utilizarea unor reguli de securitate fizică personală

II. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Nr. Crt.	COMPETENȚE GENERALE	COMPETENȚE SPECIFICE
1.	<i>Inițierea interacțiunilor cu adulții și cu copiii de vârste apropiate</i>	1.1. Manifestarea încrederii în adulții cunoscuți, prin exersarea interacțiunii cu aceștia 1.2. Demonstrarea abilităților de solicitare și de primire a ajutorului în situații problematice specifice 1.3. Inițierea/participarea la interacțiuni pozitive cu copii de vârstă apropiată
2.	<i>Manifestarea unor comportamente prosociale, de acceptare și respectare a diversității</i>	2.1. Exprimarea recunoașterii și a respectării asemănărilor și deosebirilor dintre oameni 2.2. Însușirea și respectarea regulilor; înțelegerea efectelor acestora în planul relațiilor sociale în contexte familiare 2.3. Exersarea asumării unor responsabilități specifice vârstei, în contexte variate 2.4. Exersarea unor abilități de negociere și de participare la luarea deciziilor 2.4. Manifestarea empatiei față de celelalte persoane din mediul apropiat
3.	<i>Dezvoltarea conceptului de sine</i>	3.1. Exersarea autoaprecierii pozitive în diferite situații educaționale 3.2. Promovarea imaginii de sine, prin manifestarea ca persoană unică, cu caracteristici specifice
4.	<i>Manifestarea autocontrolului și a expresivității emoționale</i>	4.1. Recunoașterea și exprimarea emoțiilor de bază 4.2. Exersarea unor abilități de autocontrol emoțional

III. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Nr. Crt.	COMPETENȚE GENERALE	COMPETENȚE SPECIFICE
1.	Manifestarea curiozității, a interesului și a inițiativei în învățare	1.1. Manifestarea curiozității și interesului pentru experimentarea și învățarea de lucruri noi 1.2. Inițierea de activități de învățare noi și de interacțiuni cu copiii sau cu adulții din mediul apropiat
2.	Finalizarea sarcinilor și a acțiunilor (persistență în activități)	2.1. Realizarea sarcinilor de lucru cu consecvență 2.2. Integrarea ajutorului primit, pentru realizarea sarcinilor de lucru la care întâmplină dificultăți
3.	Activarea și manifestarea potențialului creativ	3.1. Manifestarea creativității în activități diverse 3.3. Dezvoltarea creativității prin activități artistico-plastice, muzicale și practice, în conversații și povestiri creative

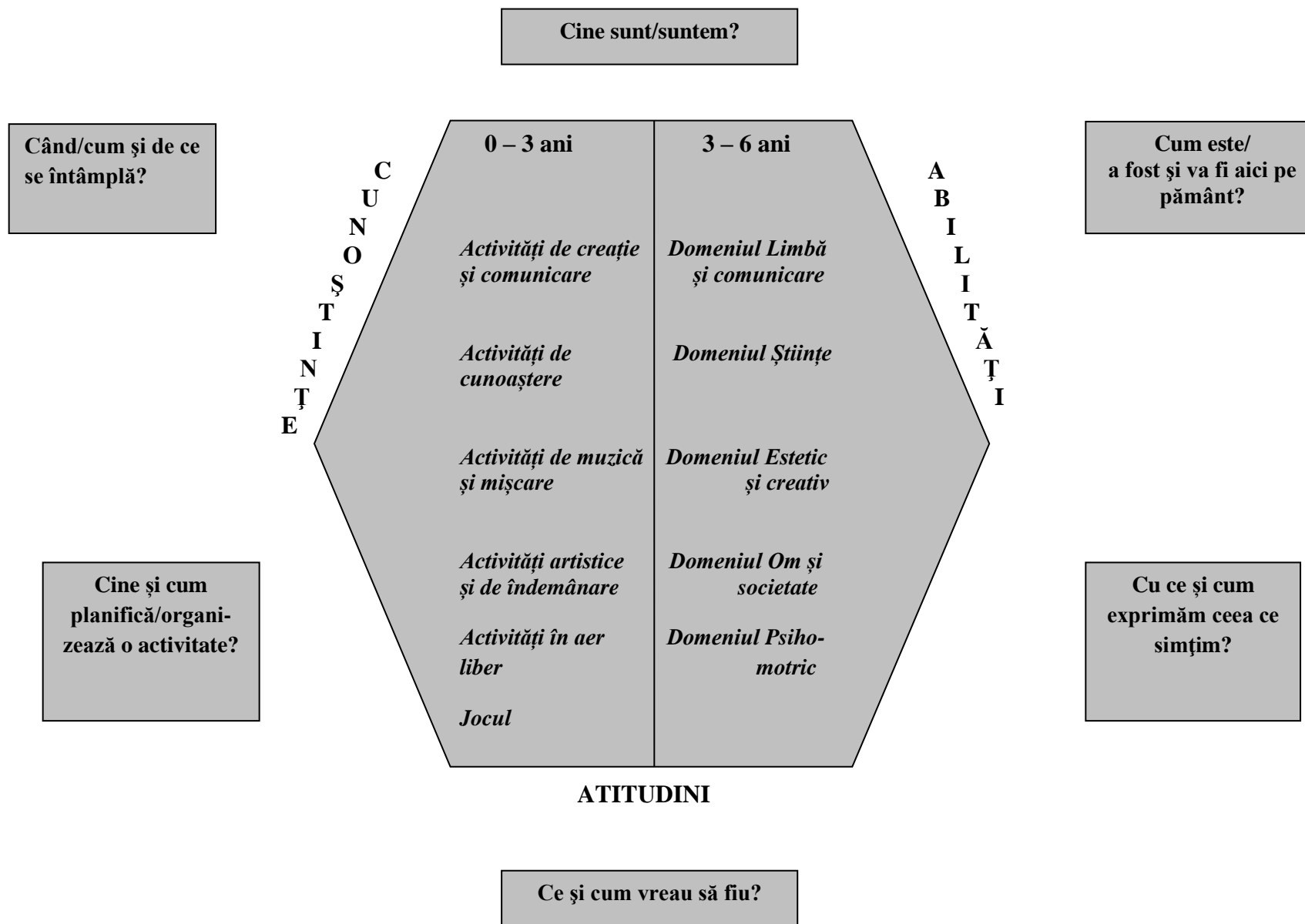
IV. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Nr. Crt.	COMPETENȚE GENERALE	COMPETENȚE SPECIFICE
1.	Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute	1.1. Exersarea ascultării active a unui mesaj pentru înțelegerea și receptarea lui (comunicare receptivă) 1.2. Demonstrarea înțelegerii unui mesaj oral prin valorificarea ideilor, emoțiilor, semnificațiilor etc. (comunicare expresivă)
2.	Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare	2.1. Comunicarea clară a unor idei, nevoi, acțiuni, emoții proprii 2.2. Respectarea regulilor de exprimare corectă în diferite contextet de comunicare 2.3. Exersarea și extinderea progresivă a vocabularului
3.	Manifestarea unor premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute	3.1. Participarea la experiențe de lucru cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții 3.2. Discriminarea/diferențierea fonetică a cuvintelor, silabelor, sunetelor; asocierea sunet – literă 3.3. Identificarea prezenței mesajului scris, aprecierea și valorificarea acestuia în activitățile curente 3.4. Asimilarea unor elemente ale scrisului; folosirea diferitelor modalități de comunicare grafică și orală pentru transmiterea unui mesaj

V. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Nr. Crt.	COMPETENȚE GENERALE	COMPETENȚE SPECIFICE
1.	Identificarea unor relații, operații și deducții logice în mediul apropiat	1.1. Identificarea elementelor caracterisice ale unor fenomene/relații din mediul apropiat 1.2. Compararea de experiențe, acțiuni, evenimente, fenomene/relații din mediul apropiat 1.3. Construirea unor noi experiențe pornind de la experiențe trecute 1.4. Identificarea unor posibile răspunsuri/soluții la întrebări, situații- problemă și provocări din viața proprie și a grupului de colegi 1.5. Realizarea dirijată a unor activități simple de investigare a mediului, folosind instrumente și metode specifice
2.	Utilizarea unor cunoștințe și deprinderi elementare matematice pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat	2.1 Familiarizarea cu conceptul de număr și cu numerația 2.2. Familiarizarea cu informații despre mărime, formă, greutate, înălțime, lungime, volum 2.3. Identificarea și numirea formelor obiectelor din mediul înconjurător 2.4. Efectuarea operațiilor de seriare, grupare, clasificare, măsurare a obiectelor 2.5. Rezolvarea de situații-problemă pornind de la sortarea și reprezentarea unor date
3.	Formularea unor explicații simple privind caracteristicile structurale și funcționale ale lumii înconjurătoare	3.1. Evidențierea caracteristicilor unor obiecte localizate în spațiul înconjurător 3.2. Identificarea și valorificarea unor caracteristici ale lumii vii, ale Pământului și Spațiului 3.3. Descrierea unor caracteristici ale lumii vii, ale Pământului și Spațiului 3.4. Evidențierea poziției omului ca parte a lumii vii și ca ființă socială

Anexa nr.1 –Schema proiectării, pe teme anuale de studiu, a activităților tematice/pe domenii experiențiale

PRECIZĂRI

privind conținutul temelor anuale de studiu și modul în care fiecare dintre acestea poate fi abordată

Cine sunt/suntem?

Descrierea temei

O explorare a naturii umane, a convingerilor și valorilor personale, a corpului uman, a stării de sănătate proprii și a familiei, a grupului de prieteni, a comunității de apartenență, a culturilor cu care venim în contact, a drepturilor și a responsabilităților proprii, a ceea ce înseamnă să fii om.

Descrierea temei

O explorare a lumii fizice și materiale, a universului apropiat sau îndepărtat, a relației cauză-efect, a fenomenelor naturale și a celor produse de om, a anotimpurilor, a domeniului științei și tehnologiei.

Când/cum și de ce se întâmplă?

**Cum este/
a fost și va fi aici
pe Pământ?**

Descrierea temei

O explorare a Sistemului solar, a evoluției vieții pe Pământ, cu identificarea factorilor care întrețin viața, a problemelor lumii contemporane (poluarea, încălzirea globală, suprapopularea etc.)

O explorare a orientării noastre în spațiu și timp, a istoriilor noastre personale, a istoriei și geografiei din perspectivă locală și globală, a căminelor și a călătoriilor noastre, a descoperirilor, a contribuției oamenilor și civilizațiilor la evoluția noastră în timp și spațiu.

Descrierea temei

O explorare a modalităților în care comunitatea/individul își planifică și își organizează activitățile, precum și a caracteristicilor produselor muncii și, implicit, a modalităților prin care acestea sunt realizate.

O incursiune în lumea sistemelor și a comunităților umane, a specificului forței de muncă și a pieței muncii, a rolului capacităților antreprenoriale

**Cine și cum planifică/
organizează o activitate?**

Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?

Descrierea temei

O explorare a felurilor în care ne descoperim și ne exprimăm ideile, sentimentele, convingerile și valorile, atât în relațiile interpersonale, cât și prin limbaj și prin arte.

O incursiune în lumea patrimoniului cultural național și universal.

Ce și cum vreau să fiu?

Descrierea temei

O explorare a drepturilor și a responsabilităților, a gândurilor și năzuințelor noastre de dezvoltare personală.

O incursiune în universul muncii, al naturii și al valorii sociale a acesteia (*Munca - activitatea umană cea mai importantă, care transformă năzuințele în realizări*). O incursiune în lumea meseriilor, a activității umane în genere, în vederea descoperirii aptitudinilor și abilităților proprii, a propriei valori și a încurajării stimei de sine.

Anexa nr.2 – Condica de evidență a activității didactice din educația timpurie

SĂPTĂMÂNA: .....

TEMA ANUALĂ DE STUDIU: .....

TEMA PROIECTULUI: .....

SUBTEMA/TEMA SĂPTĂMÂNALĂ: .....

DATA / ZIUA	INTERVALE ORARE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	SEMNĂTURA

DATA / ZIUA	INTERVAL ORAR	ACTIVITATE METODICĂ	SEMNĂTURĂ
		ACTIVITATE DE CONSILIERE EDUCAȚIONALĂ A PĂRINȚILOR	

NOTĂ: Pentru grupele eterogene, planificarea activităților va ține cont de nivelul de vârstă al majorității copiilor. Totodată, indiferent de grupa la care lucrează, educatoarea va asigura diferențierea sarcinilor în timpul activităților în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor din grupă. Cadrele didactice consultă **Programul zilnic** aprobat în Regulamentul de ordine interioară al unității de învățământ, în procesul de completare zilnică a *Condicii de evidență a activității didactice din educația timpurie*.

PROGRAMUL ZILNIC

- grupe cu orar normal -

Repere orare	Jocuri și activități liber-alese	Activități tematice / pe domenii experiențiale	Rutine, Tranziții / Activități de dezvoltare personală
8,00 – 8,30	Jocuri și activități liber-alese Joc liber	-	Rutină: <i>Primirea copiilor</i> (deprinderi specifice) Activitate individuală de explorare a unui subiect de care este interesat copilul / activități recuperatorii individualizate sau pe grupuri mici*
8,30 – 9,00	Jocuri și activități liber-alese Joc liber/Jocuri pe centre de interes	-	Activitate individuală de explorare a unui subiect de care este interesat copilul / activități recuperatorii individualizate sau pe grupuri mici
9,00 – 11,30	Jocuri și activități liber-alese Jocuri pe centre de interes	Activități tematice / pe domenii experiențiale	Rutină: <i>Întâlnirea de dimineață</i> (5-15/30 min.) Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru activitățile care urmează (deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire etc.) Rutină: <i>Gustarea</i> (deprinderi specifice)
11,30 – 12,30	Jocuri și activități liber-alese (jocuri de mișcare, jocuri distractive, concursuri, spectacole de teatru, audiții literare/muzicale, activități în aer liber, vizite etc.)	-	Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru activitățile liber-alese și, implicit, derularea jocurilor și a activităților recreative, în aer liber (deprinderi igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire, deprinderi motrice, deprinderi de comunicare și cooperare etc.)

12,30 - 13,00	Jocuri și activități liber-alese Joc liber	-	Activitate individuală de explorare a unui subiect de care este interesat copilul Rutină: <i>Plecarea acasă</i> (deprinderi specifice).
---------------	---	---	--

PROGRAMUL ZILNIC

- grupe cu orar prelungit/săptămânal -

Repere orare	Jocuri și activități liber-alese	Activități tematice / pe domenii experiențiale	Rutine, Tranziții / Activități de dezvoltare personală
8,00 – 8,30	Jocuri și activități liber-alese Joc liber	-	Rutină: <i>Primirea copiilor</i> (deprinderi specifice) Activitate individuală de explorare a unui subiect de care este interesat copilul / activități recuperatorii individualizate sau pe grupuri mici
8,30 – 9,00	-	-	Rutină: <i>Micul dejun</i> (deprinderi specifice)
9,00 – 11,00	Jocuri și activități liber-alese Jocuri pe centre de interes	Activități tematice / pe domenii de experiențiale	Rutină: <i>Întâlnirea de dimineață</i> (5-15/30 min.) Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru activitățile care urmează (deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire etc.) Rutină: <i>Gustarea</i> (deprinderi specifice)
11,00 – 13,30	Jocuri și activități liber-alese (jocuri de mișcare, jocuri distractive, concursuri, spectacole de teatru, audiții literare/muzicale, activități în aer liber, vizite etc.)	-	Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru activitățile liber-alese și, implicit, derularea jocurilor și a activităților recreative, în aer liber (deprinderi igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire, deprinderi motrice, deprinderi de comunicare și cooperare etc.) Rutină: <i>Masa de prânz</i> (deprinderi specifice)

13,30 – 15,30	Activități de relaxare Jocuri și activități liber-alese (facultativ, pentru copiii care nu dorm sau care se trezesc între timp) sau Activități recuperatorii, ameliorative, de dezvoltare a înclinațiilor personale / predispozițiilor / aptitudinilor	-	Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru perioada de somn/relaxare (deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire, deprinderi de lucru independent etc.)
15,30 - 16,00	-	-	Rutină: <i>Gustarea</i> (deprinderi specifice)
16,00 – 17,30	Jocuri și activități liber-alese (jocuri de mișcare, jocuri distractive, concursuri, spectacole de teatru, audiții literare/muzicale, activități în aer liber, vizite etc.)	Activități recuperatorii și ameliorative, pe domenii experiențiale Activități de dezvoltare a înclinațiilor personale / predispozițiilor / aptitudinilor	Rutine și tranziții care să vizeze pregătirea copiilor pentru activitățile liber-alese și, implicit, derularea jocurilor de dezvoltare a aptitudinilor individuale (deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de autoservire, deprinderi de comunicare și cooperare, deprinderi de lucru independent etc.)
17,30 – 18,00	Joc liber	-	Activitate individuală de explorare a unui subiect de care este interesat copilul Rutină: <i>Plecarea copiilor acasă</i> (deprinderi specifice)

NOTĂ: Alocările orare, pe tipuri de activități, sunt orientative și vor sta la baza elaborării Programului zilnic din cadrul Regulamentului de ordine interioară. Activitățile recuperatorii individualizate sau pe grupuri mici pot fi diferite exerciții logopedice, motorii, de coordonare oculo-motorie, de atenție, de memorie etc., determinate de nevoi individuale ale unor copii din grupă și care pot fi derulate în funcție de disponibilitatea copiilor la momentul respectiv din program.

Anexa nr.4 – Fișa de apreciere a progresului individual al copilului înainte de înscrierea în clasa pregătitoare

**Fișă pentru aprecierea progresului individual
al copilului, înainte de înscrierea în clasa pregătitoare**

Nume și prenume _____

Data nașterii _____

Educatoare _____

Data de la care frecventează grădinița _____

Data la care a finalizat grupa mare _____

Perioada pentru apreciere inițială _____

Perioada pentru apreciere finală _____

LEGENDĂ:

A – comportament atins

D – comportament în dezvoltare

NS – comportament care necesită sprijin

Data înscrisă cu culoarea roșie – apreciere inițială

Data înscrisă cu culoare albastră – apreciere finală

Data înscrisă cu negru – aprecieri intermediare ale progresului copilului

A. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

Subdomeniul	Aspect specific	Indicatori	Nivelul de atingere al indicatorului		
			NS	D	A
Dezvoltarea fizică	Dezvoltarea motricității grosiere	Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcărilor.			
		Lovește, aruncă, prinde o minge de mărime medie cu oarecare precizie.			
		Participă în mod regulat la activitățile fizice (alergare, dans, jocuri sportive).			
		Ajută la realizarea de activități domestice care implică mișcare (măturat, aranjarea jucăriilor)			
	Dezvoltarea motricității fine	Se îmbracă și se dezbracă singur, își leagă șireturile.			
		Plasează detalii pe desen.			
		Utilizează independent și cu ușurință materiale și tehnici de lucru diferite pentru a picta, sau pentru a modela.			
	Dezvoltarea senzorio-motorie	Demonstrează conștientizarea simțurilor în acțiuni (recunoaște obiecte ascunse prin pipăit fără să le vadă, execută mișcări la auzirea unor comenzi, recunoaște mirosuri etc.)			
		Participă cu plăcere la jocurile care implică multă mișcare, contact social și reguli de joc („Statuile”, „De-a v-ați ascunselea” etc.).			
Dezvoltarea sănătății și igienei personale	Promovarea sănătății și nutriției	Participă la pregătirea unor gustări sănătoase.			
		Cunoaște alimentele sănătoase pentru organismul uman.			
	Promovarea îngrijirii și igienei personale	Își spală mâinile și și le șterge înainte de masă și după utilizarea toaletei, fără sprijinul adultului.			
		Demonstrează independență în îngrijirea personală (își acoperă mâna cu gura când tușește, când strănută, folosește șervețelele pentru a-și șterge nasul și le aruncă după utilizare la coș).			
Promovarea practicilor privind securitatea personală	Înțelege comportamentele dăunătoare organismului (fumatul, alcoolul, jocul cu chibriturile).				
	Respectă regulile de comportare pe stradă, în transportul public și în alte locuri publice.				
	Identifică persoanele care pot să-l sprijine în situații periculoase (polițist, pompier, medic).				

B. DEZVOLTARE SOCIO-EMOȚIONALĂ

Subdomeniul	Aspect specific	Indicatori	Nivelul de atingere al indicatorului			
			NS	D	A	
Dezvoltarea socială	Abilități de interacțiune cu adulții	Comunică cu ușurință cu adulții, folosind formulele de politețe.				
		Alege momentul potrivit pentru a aduce în atenția adultului anumite probleme.				
	Abilități de interacțiune cu copiii de vârstă apropiată	Stabilește din proprie inițiativă relații pozitive și de respect cu copii apropiați ca vârstă.				
		Propune și inițiază jocuri și activități care implică mai mult de un copil.				
		Cere, la nevoie, și oferă voluntar ajutorul copiilor din jurul său.				
		Respectă regulile grupului de joc, manifestând fair-play (pierde/câștigă).				
	Acceptarea și respectarea diversității	Deosebește persoanele după diferite criterii (aspect exterior, gen, vârstă etc.).				
		Manifestă toleranță față de alți copii care aparțin altor etnii, categorii minoritare, profesionale sau copii cu CES.				
Dezvoltarea comportamentului pro-social	Dezvoltarea comportamentului pro-social	Respectă reguli simple de participare în activități și joc, în grupuri mici sau mai mari, în calitate de conducător sau executant.				
		Aplică independent regulile în situații noi, dar similare.				
		Rezolvă conflicte apărute în cadrul grupului folosind strategii diverse (întâi vorbește, apoi cere ajutorul adultului).				
		Acceptă responsabilități, le respectă și participă la luarea unor decizii simple (mâncare, îmbrăcăminte, jucării, cărți).				
		Vorbește despre emoțiile sale (bucurie, tristețe, furie).				
Dezvoltare emoțională	Dezvoltarea conceptului de sine	Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, număr de telefon.				
		Împărtășește celorlalți informații despre sine.				
		Conștientizează schimbările care se produc în sine și mediu (copilul crește, plantele au un ciclu de viață).				
	Dezvoltarea autocontrolului emoțional	Dezvoltarea autocontrolului emoțional	Își așteaptă rândul.			
			Își controlează exprimarea sentimentelor (mai ales a celor negative - furia).			
			Își exprimă propriile trăiri, fără să se certe.			
			Își modifică expresia și comportamentul în funcție de context.			
	Dezvoltarea	Dezvoltarea	Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice, reacționând adecvat din			

	expresivității emoționale	punct de vedere emoțional la situații variate.			
		Asociază emoțiile cu cuvinte și expresii faciale.			

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Subdomeniul	Aspect specific	Indicatori	Nivelul de atingere al indicatorului		
			NS	D	A
Curiozitate și interes	Manifestarea curiozității și a interesului față de mediul înconjurător	Formulează întrebări referitoare la schimbările petrecute în mediul înconjurător.			
		Caută, descoperă și împărtășește celorlalți noi informații legate de domeniile care îl interesează.			
Inițiativă	Inițiativă în interacțiuni și activități.	Alege și desfășoară activități, jocuri care concordă cu interesele lui.			
		Inițiază jocuri și activități în vederea punerii acestora în practică.			
Persistență	Realizarea unei sarcini, chiar dacă întâmpină dificultăți	Se concentrează la o activitate 20 de minute, fără supervizare.			
		Planifică o activitate din 3 - 4 pași.			
		Realizează o sarcină și revine asupra ei în intervale diferite de timp, chiar dacă are dificultăți, este întrerupt/ă sau are anumite nemulțumiri.			
Creativitate	Manifestarea creativității în activitățile zilnice.	Schimbă conținutul unor povești cunoscute și introduce personaje create de el.			
		Utilizează/combină materiale și strategii în modalități noi, pentru a explora și rezolva probleme.			

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI PREMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

Subdomeniul	Aspect specific	Indicatori	Nivelul de atingere al indicatorului		
			NS	D	A
Dezvoltare a limbajului și a comunicării	Dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere (comunicare receptivă)	Ascultă cu plăcere povești citite sau înregistrate (casetă audio, CD a căror durată este mai mare de 20 de minute.			
		Răspunde la întrebările referitoare la o poveste, demonstrând că a înțeles conținutul.			
		Își exprimă gânduri, idei cu privire la textul audiat, participând activ la discuțiile grupului.			

		Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor (cu sau fără suport intuitiv).			
	Dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicare expresivă)	Utilizează vorbirea dialogată (intonaj, nuanțarea vocii, expresii ritmate și rimate, ritm, pauză în concordanță cu mesajul transmis) cu adulți sau colegi.			
		Exprimă o idee prin mai multe modalități (limbaj verbal, mimico-gestual, simboluri).			
		Utilizează în vorbire acordul de gen, număr, persoană, timp.			
		Construiește propoziții în secvențe logice.			
		Înțelege și utilizează în vorbire sinonime, antonime, omonime.			
		Utilizează în vorbire propoziții dezvoltate și fraze, folosind cuvinte noi, creații verbale, fantezii.			
Premisele citirii și scrierii	Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții	Înțelege ce este titlul și autorul unei cărți.			
		Este interesat de cărți și știe cum să le utilizeze și să le păstreze.			
		Povestește colegilor fragmente, idei din conținutul cărților.			
		Citește cuvinte cunoscute etichetate în sala de grupă.			
		Diferențiază un text în proză de unul în versuri.			
	Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică; asocierea sunet – literă	Recunoaște și numește sunetul inițial și final al unui cuvânt fără ajutor.			
		Desparte cuvântul în silabe cu ajutor.			
		Articulează anumite sunete, toate vocalele și majoritatea consoanelor.			
		Asociază sunetul cu litera corespunzătoare și cu forma ei scrisă (literă mare/mică de tipar).			
		Leagă cuvântul de imagine (oral).			
	Conștientizarea mesajului scris/vorbit	Folosește o varietate de materiale tipărite (cărți, reviste, ziare, rețete, prospecte, cutii de jucării, cutii de alimente).			
		Conștientizează faptul că un mesaj se scrie/citește de la stânga spre dreapta, de sus în jos.			
		Conștientizează faptul că limbajul rostit poate fi scris și apoi se poate tipări.			
		Identifică mesaje scrise în mediul familiei sau în sala de grupă.			
		Citește câteva cuvinte din mediul apropiat (ex.: grădinița, spital, muzeu, numele propriu sau al altor colegi).			
	Înșușirea	Adoptă o ținută corectă a corpului, a mâinii și instrumentului de scris.			

	deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj	Își ajustează poziția foii, hârtiei folosite și experimentează scrisul cu o varietate de instrumente de scris (creioane, pensule, computere).			
		Scrie/copiază cuvinte familiare (ex.: numele propriu, mama, tata etc.).			

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Subdomeniul	Aspect specific	Indicatori	Nivelul de atingere al indicatorului		
			NS	D	A
Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme	Conștientizarea relației cauză-efect.	Realizează experimente pentru a descoperi relația cauză-efect.			
		Oferă explicații pentru anumite evenimente care s-au petrecut.			
	Observă și compară acțiuni și evenimente.	Observă modificările apărute în viața omului, plantelor, animalelor pe o perioadă dată de timp.			
		Describe evenimente utilizând cuvinte ce indică o comparație (ex. evenimente/personaje din povești).			
	Utilizarea experiențelor trecute pentru a construi noi experiențe.	Utilizează informația dobândită în vederea aplicării acesteia într-un alt context (construiește din cuburi un castel, așa cum l-a văzut într-o carte cu povești).			
	Capacitatea de a găsi răspunsuri/soluții la întrebări, situații, probleme și provocări.	Explorează și lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme/situații.			
Caută sprijin la alți copii sau adulți pentru rezolvarea de probleme.					
Cunoștințe și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii	Reprezentări elementare matematice (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare)	Recunoaște, numește și scrie cifrele în limitele 1-10.			
		Numără 10 obiecte prin corespondență 1 la 1.			
		Utilizează jucării manipulative matematice, obiecte cu cifre, jocuri cu cifre și monezi în activitățile zilnice.			
		Estimează mărimi, lungimi, greutateți utilizând instrumente de măsurare.			
		Cunoaște ordinea numerelor în șirul 1-10.			
		Utilizează numere și operații simple.			
		Identifică și numește diferite forme geometrice: cerc, pătrat triunghi, dreptunghi.			

		Recunoaște forme geometrice în obiectele din mediul înconjurător.			
		Grupează obiectele după un criteriu dat.			
	Cunoașterea și înțelegerea lumii (lumea vie, Pământul, spațiul, metode științifice)	Caută informații despre mediu din diferite surse.			
		Folosește simțurile și o varietate de instrumente și aparate simple de investigație (lupă, magneți, microscop).			
		Sesizează existența ființelor vii și nevii din mediu.			
		Cunoaște și folosește corect ca unități de timp momentele zilei, zilele săptămânii.			
		Numește și anotimpurile în succesiune.			
		Describe timpul probabil și ilustrează o anumită stare a vremii (utilizează semne convenționale pentru: ape, ploaie, soare etc.).			
		Describe importanța apei, aerului pentru viață și a modalităților de protecție pentru a evita poluarea lor.			
		Participă la asigurarea unui mediu mai sănătos.			

Concluzii / Comentarii:

.....
.....
.....

Aprecieri inițială
Întocmit

Educatoare,

Aprecieri finală
Întocmit

Educatoare,

Avizat

Director,

Avizat

Director,

Am luat cunoștință

Părinte,

Am luat cunoștință

Părinte,

Anexa nr.5 – Repere proiect didactic (activitate integrată)

Unitatea de învățământ:

Grupa:

Educatoarea:

Tema anuală de studiu:

Tema proiectului tematic/Tema săptămânală independentă:

Tema activității integrate:

Scopul activității:

Obiective operaționale:

Strategii didactice (metode, tehnici, material didactic):

Modalități de evaluare:

Categoriile de activități de învățare abordate: (Activități pe domenii experiențiale, Jocuri și activități didactice liber-alese, Activități de

dezvoltare personală):

Bibliografie:

Scenariul didactic:

Se va descrie, cu claritate și într-o înlănțuire logică, modul de desfășurare al activității integrate, pentru durata întregii zile sau pentru durata segmentului de timp considerat necesar. Dacă în această descriere vom da suficiente detalii, putem să ne rezumăm, în partea tabelară care o urmează, la punctarea succintă a informației.

Evenimentul didactic /Secvența didactică	Conținutul științific	Strategiile didactice	Evaluare

Anexa nr.6 - Proiect tematic

Tema anuală de studiu:

Tema proiectului tematic:

Scopul/Scopurile proiectului tematic:

Competențe specifice vizate:

Inventar de probleme:

Ce știu copiii despre tema investigată	Ce nu știu și vor să afle despre tema investigată

Harta proiectului/direcțiile de dezvoltare:

Durata proiectului:

	Perioada	Subtema proiectului
Săptămâna 1		
Săptămâna 2		
Săptămâna 3		
Săptămâna 4		
Săptămâna 5		

